

Χώρας αειχώρος

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΟΜΟΣ 1
VOLUME 1

ΤΕΥΧΟΣ 1
ISSUE 1

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2002
NOVEMBER 2002

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΚΟΚΚΩΣΗΣ ΧΑΡΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΓΟΥΣΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΜΠΕΡΙΑΤΟΣ ΗΛΙΑΣ

ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΠΑΠΠΙΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Αραβαντινός Αθανάσιος	- ΕΜΠ
Ανδρικόπουλος Ανδρέας	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Βασενχόβεν Λουδοβίκος	- ΕΜΠ
Γιαννακούρου Τζίνα	- ΥΠΕΧΩΔΕ
Γιαννιάς Δημήτρης	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δελλαδέτσιμας Παύλος	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Δεμαθάς Ζαχαρίας	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ιωαννίδης Γιάννης	- Tufts University, USA
Καλογήρου Νίκος	- ΑΠΘ
Καρύδης Δημήτρης	- ΕΜΠ
Κοσμόπουλος Πάνος	- ΔΠΘ
Κουκλέλη Ελένη	- University of California, USA
Λαμπριανίδης Λόης	- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Λουκάκης Παύλος	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Λουρή Ελένη	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαντουβάλου Μαρία	- ΕΜΠ
Μελαχροινός Κώστας	- University of London, Queen Mary, UK
Μοδινός Μιχάλης	- Εθν. Κέντρο Περιβ. και Αειφ. Ανάπτυξης (ΕΚΠΙΑΑ)
Μπριασούλη Ελένη	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Παπαθεοδώρου Ανδρέας	- University of Surrey, UK
Πρεβελάκης Γεώργιος-Στυλ.	- Universite de Paris I, France
Φωτόπουλος Γιώργος	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Χαστάογλου Βίλμα	- ΑΠΘ

Διεύθυνση:

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας

και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ

Πεδίον Άρεως, 38334 ΒΟΛΟΣ

<http://www.prd.uth.gr/aeihoros> e-mail: aeihoros@prd.uth.gr

τηλ.: 24210 – 74456 fax: 24210 - 74380

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Επιστημονικό Περιοδικό

αειχώρας

Επιμέλεια έκδοσης: Άννα Σαμαρίνα - Παναγιώτης Πανταζής
Σχεδιασμός εξωφύλλου - Λαγούτ: Γιώργος Παρασκευάς
Εκτύπωση: Αλ. Ξουράφας
Κεντρική διάθεση: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας

Περιεχόμενα

Αειχώρος - αναζητώντας σκέψεις για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη στο χώρο	4
Αραβαντινός Α.	6
Δυναμικές και σχεδιασμός κέντρων στην πόλη των επόμενων δεκαετιών - πρὸς συγκεντρωτικά ή αποκεντρωτικά σχήματα;	
Βασενχόβεν Λ.	30
Η δημοκρατικότητα του σχεδιασμού του χώρου και η αμφισβήτηση του ορθολογικού "μοντέλου"	
Πρεβελάκης Γ.	50
Ο μητροπολιτικός σχεδιασμός στην Ελλάδα: η περίπτωση της Αθήνας.	
Φωτόπουλος Γ., Γιαννιάς Δ. και Λιαργκόβας Π.	60
Οικονομική ανάπτυξη και σύγκλιση στους νομούς της Ελλάδας 1970-1994: εναλλακτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις	
Κάβουρας Μ.	92
Γεωγραφικές οντολογίες και διαλειτουργικότητα	
ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
Οικονόμου Δ.	116
Το δεσμικό πλαίσιο της χωροταξίας και οι περιπέτειές του	
Χονδρού - Καραβασίλη Μ.	128
Προς έναν αειφόρο σχεδιασμό του δομημένου περιβάλλοντος: Οικολογική δόμηση	
ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	
Σκάγιαννης Π.	142
AESOP, Βόλος, 2002	
Μπεριάτος Η.	146
ISOCARP, Αθήνα - Βόλος, 2002	
Ψυχάρης Ι.	156
ERSA, Dortmund, 2002	
ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	
Δέφνερ Α.	160
Νέα Υόρκη: Μια ταινία ντοκιμαντέρ	
Σερράος Κ.	170
Martin Wentz (επ.), Die kompakte stadt	
ΑΠΟΨΕΙΣ	180
Συνέντευξη με τον Klaus Kunzmann	182
Συνέντευξη με τον Andreas Faludi	190
Louis Albrechts	196
Σκέψεις για το Σχεδιασμό	

Ένωση Ευρωπαϊκών Σχολών Πολεοδομίας
Association of European Schools of Planning
(AESOP) Βόλος, 5-15 Ιουλίου 2002
Σχεδιασμός για τις συνοριακές περιοχές

Παντελής Σκάγιαννης

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Από τις 5-15 Ιουλίου 2002 διεξήχθη στο Βόλο το 16^ο Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των Σχολών Σχεδιασμού (Association of European Schools of Planning - AESOP), και το αντίστοιχο προ-συνέδριο φοιτητών διδακτορικού από όλο τον κόσμο. Το συνέδριο διεξάγεται κάθε χρόνο σε διαφορετική χώρα της Ευρώπης αποκλειστικά στην αγγλική γλώσσα. Τον περασμένο χρόνο (2001) αντί για το συνέδριο του AESOP οργανώθηκε το πρώτο World Planning Schools Congress στη Σαγκάη. Εκεί αποφασίστηκε το παγκόσμιο αυτό συνέδριο να διεξάγεται μια φορά κάθε πέντε χρόνια. Τις χρονιές αυτές το συνέδριο του AESOP, δεν θα διεξάγεται.

Τα συνέδρια του AESOP θεωρούνται πολύ σημαντικά, όχι μόνο για την ποιότητα των ανακοινώσεών τους, και την πολλαπλότητα των προσεγγίσεων, αλλά και για το μεγάλο εύρος της προέλευσης των ομιλητών που δεν είναι μόνο από την Ευρώπη αλλά από ολόκληρο τον κόσμο, καθώς επίσης και για τις πολυποικίλες παράλληλες δραστηριότητες που οργανώνονται στα πλαίσιά τους, με έμφαση στα "κινητά εργαστήρια", δηλαδή σε επιστημονικές επισκέψεις-εκδρομές σε κοντινά μέρη της πόλης φιλοξενίας που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το Σχεδιασμό.

Στόχος των συνεδρίων του AESOP είναι να δημοσιοποιηθούν τα ερευνητικά αποτελέσματα σε διάφορους τομείς των επιστημών της ανάλυσης και του σχεδιασμού του χώρου, ο νεώτερος προβληματισμός σε θεωρητικά ζητήματα, οι νέοι προβληματισμοί και επιταγές στην εκπαίδευση, και προφανώς η διασφάλιση της επαφής και συνεργασίας μεταξύ των πανεπιστημιακών τμημάτων και επιστημόνων στις επιστήμες του χώρου. Το συνέδριο κάθε

χρόνο έχει ένα κεντρικό τίτλο σηματοδοτώντας ζωτικά ζητήματα στις εξελίξεις, ενώ παράλληλα προβλέπει σειρά από θεματικές ενότητες που αγκαλιάζουν όλη τη σφαίρα των επιστημών του χώρου. Το θέμα του κυρίως συνεδρίου του 2002 στο Βόλο ήταν ο Σχεδιασμός για τις Συνοριακές Περιοχές, που λόγω των διαρκών ανακατατάξεων και εντάσεων κρίθηκε ότι είναι επίκαιρο.

Την οργάνωση του συνεδρίου στο Βόλο ανέλαβε το Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (μοναδικό από την Ελλάδα πλήρες μέλος του AESOP) συγκροτώντας τοπική οργανωτική επιτροπή από τους Παντελή Σκάγιαννη (Πρόεδρο), Άσπα Γοσποδίνη, Παντελή Λαζαρίδη, Κώστα Λαλένη, Φίλιππο Λουκίσσα, Βασιλή Μπουρδάκη, Βασιλή Παππά, Κώστα Περάκη, Γιώργο Πετράκο, και Γιώργο Φώτη. Βοήθησαν επίσης ουσιαστικά και άλλα μέλη ΔΕΠ, τα μέλη ΕΔΤΠ και τα στελέχη της προπτυχιακής Γραμματείας του Τμήματος ΜΧΠΠΑ, ενώ την οργάνωση έφερε σε πέρας ειδική μονάδα-γραφείο που συνέστησε το Τμήμα με οργανωτικούς γραμματείς την Ανθή Σταπουντζή και τον Γιάννη Κώνστα, τους οποίους συνέδραμε ομάδα από 50 περίπου εθελοντές φοιτητές που συντονίστηκαν από τον εκπρόσωπό τους Μάκη Φελέκη.

Στο συνέδριο που ήταν από τα μεγαλύτερα του AESOP μέχρι σήμερα και πήρε μεγάλη δημοσιότητα στα τοπικά ΜΜΕ, συμμετείχαν πάνω από 400 επιστήμονες διεθνούς κύρους με 379 ανακοινώσεις.

Πριν από το κυρίως συνέδριο, μεταξύ 5-9 Ιουλίου, διεξήχθη το προ-συνέδριο των φοιτητών διδακτορικού, στο οποίο συμμετείχαν κατόπιν επιλογής 28 φοιτητές από όλο τον κόσμο (οι περισσότεροι από την Ευρώπη). Στο προ-συνέδριο αυτό οι φοιτητές παρουσίασαν θέματα από τις υπό εκπόνηση διατριβές τους, συζήτησαν με τους καθηγητές που επέβλεψαν επιστημονικά τις συναντήσεις και παρακολούθησαν σχετικές εισηγήσεις τους. Οι καθηγητές που συμμετείχαν ήταν οι Pierluigi da Crosta (Βενετία), Peter Meyer (Luisville, ΗΠΑ), Teresa Fidelis (Aveiro), Χάρης Κοκκώσης (Παν. Θεσσαλίας), και Κώστας Λαλένης (Παν. Θεσσαλίας).

Το κυρίως συνέδριο περιελάμβανε 2 ολομέλειες και ήταν διαρθρωμένο σε 15 παράλληλες θεματικές συνεδρίες που ήταν οι εξής: Σχεδιασμός (Planning) για τις συνοριακές περιοχές (υπεύθυνοι κρίσεων για τις ανακοινώσεις και συντονιστές συνεδριών: K. Maier, G. Schimak), Σχεδιασμός για τη Νότια και Ανατολική Ευρώπη (Γ. Πετράκος, M. Vujosevic), Κοινωνική κατοικία και αποκλεισμός (Fannie Mae Housing Track) (A. Hull, A.-H. Jensen), Διεθνικός χωρικός σχεδιασμός (A. Faludi, K. Pallagst), Θεωρία και ιστορία του σχεδιασμού (H. Campbell), Πληροφορική και σχεδιασμός (B. Παππάς, B. Dimitriou), Σχεδιασμός για την αναψυχή και τον τουρισμό (A. da Rosa Pires, Φ. Λουκίσσας), Περιβαλλοντικά ζητήματα στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη (X. Κοκκώσης, G. de Roo), Αστικός σχεδιασμός και μορφολογία

του αστικού χώρου (Oc Taner, A. Γοσποδίνη), Συμμετοχή και αστική διακυβέρνηση (P. Healey, Π. Γετίμης), Η εκπαίδευση για το σχεδιασμό (M. Bazin, B. Needham), Χρήσεις γης και ανάπτυξη υποδομών (H. Dimitriou L. Bertolini), Θεσμικό πλαίσιο, θεσμοί και ιδιοκτησιακά δικαιώματα (R. Alterman, K. Λαλένης), Σχεδιασμός για τις μικρές πόλεις και αγροτικές κοινότητες (H. Μπεριάτος, M. Finka), Μοντελοποίηση για τον αστικό χώρο (G. Clarke, Γ. Φώτης).

Οι ομιλητές στις ολομέλειες του συνεδρίου ήταν οι Καθ. Peter Marcuse, Columbia University, USA, Andreas Faludi, University of Nijmegen Netherlands, Rachele Alterman, Technion University, Haifa, Israel, και η κα Τζούλια Βελισσαράτου εκπρόσωπος του Αθήνα 2004. Στο συνέδριο έκανε επίσης κεντρική ομιλία η κα Ροδούλα Ζήση, Υφυπουργός ΠΕΧΩΔΕ και βουλευτής Μαγνησίας, ενώ η κα Shannon Sorzano Γενική Γραμματέας του Υπουργείου Οικισμού και Αστικής Ανάπτυξης των ΗΠΑ (HUD) έκανε επιστημονική ανακοίνωση στην παράλληλη συνεδρία για την κοινωνική κατοικία και τον αποκλεισμό.

Το συνέδριο περιέλαβε επίσης και τέσσερις επιστημονικές επισκέψεις - εκδρομές, δραστηριότητα που αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο και παράδοση στα συνέδρια του AESOP. Οι επισκέψεις - εκδρομές έγιναν στην πόλη του Βόλου (επιστημονικός ξεναγός: Β. Σγουρή), στις αρχαιολογικές περιοχές της Μαγνησίας (Εφορία Αρχαιοτήτων), στη Δυτική Θεσσαλία και Μετέωρα (Π. Πάτρας), και στους οικισμούς του Πηλίου (Κ. Θεολογίδου). Εκδρομές αναψυχής πραγματοποιήθηκαν στη Σκιάθο, και στην Άφησο.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου πραγματοποιήθηκε η Γενική Συνέλευση του AESOP στην οποία μίλησε ο νέος Πρόεδρος Alessandro Baltucci (Μιλάνο), και η οποία έλαβε διάφορες σημαντικές αποφάσεις. Κατά τη διάρκεια των εργασιών απονεμήθηκαν βραβεία που έχει θεσπίσει ο AESOP. Τα βραβεία αυτά είναι το βραβείο για την καλύτερη επιστημονική δημοσίευση στο περιοδικό European Planning Studies, το βραβείο για την καλύτερη διδασκαλία στο Planning, και το βραβείο για την καλύτερη δημοσίευση σχετική με το planning (ανεξαρτήτως περιοδικού).

Με την ευκαιρία του συνεδρίου, πραγματοποιήσαν επίσημες συναντήσεις οι εξής διεθνείς επιτροπές: το Συμβούλιο Εθνικών Αντιπροσώπων του AESOP (που εξέλεξε και την επόμενη Διοίκηση), η Κεντρική Επιτροπή του AESOP, η Επιτροπή για το 2^ο Παγκόσμιο Συνέδριο των Σχολών Σχεδιασμού (2nd World Planning Schools Congress Steering Committee) και η Επιτροπή Επικοινωνίας του Δικτύου της Παγκόσμιας Ένωσης για την Εκπαίδευση στο Σχεδιασμό (Communications Committee of the Global Planning Education Association Network), καθώς επίσης και συντακτικές επιτροπές δύο διεθνών επιστημονικών περιοδικών European Planning Studies και Planning Theory and Practice Journal. Πραγματοποιήθηκαν επίσης εκθέσεις των εκδοτικών οίκων Taylor & Francis και Elsevier, Liverpool Press, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, καθώς και δεξίωση που παρέθεσε ο οίκος Sage για την έναρξη έκδοσης του νέου τους περιοδικού Planning Theory.

Το Συνέδριο κατά το μέγιστο μέρος του αυτοχρηματοδοτήθηκε (από τις συνδρομές συμμετοχής των συνέδρων). Σημαντική οικονομική συμβολή ήταν αυτή του Fannie Mae Foundation (ΗΠΑ), που χρηματοδότησε μέρος του συνεδρίου ενώ παρέσχε και τρεις υποτροφίες συμμετοχής σε ισάριθμους φοιτητές διδακτορικού από τις ΗΠΑ. Μικρότερες κατά πολύ συμβολές έκαναν η Επιτροπή Ερευνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, το ΥΠΕΧΩΔΕ, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας, ο Δήμος Βόλου, και η Δημοτική Τουριστική Επιχείρηση Βόλου. Αξίζει να σημειωθεί ότι στα πλαίσια του συνεδρίου συνεργάστηκαν παρέχοντας διάφορες υπηρεσίες μια σειρά από τοπικές επιχειρήσεις του Βόλου.

Την επόμενη χρονιά (Ιούλιος 2003) συνεχίζοντας την πολύ ενδιαφέρουσα αυτή παράδοση, το συνέδριο του AESOP¹ θα διεξαχθεί στο Leuven του Βελγίου. Πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής θα είναι ο Καθ. Luis Albrechts. Το 2004 το συνέδριο θα διεξαχθεί στην Aix En Provence, το 2005 στη Βιέννη και το 2006 δεν θα διεξαχθεί διότι θα οργανωθεί το 2^ο Παγκόσμιο Συνέδριο (2nd WPSC) κατά πάσα πιθανότητα σε χώρα της Λατινικής Αμερικής.

¹ Η ενεργή ιστοσελίδα του συνεδρίου AESOP Volos 2002 είναι: www.prd.uth.gr/aesop.